

Anna Krawczyk

PROGRAM „NA TROPACH EUROPY” JAKO PRZYKŁAD PROJEKTU REALIZOWANEGO DZIĘKI MECENATOWI

W kwietniu 2003 roku w Muzeum Narodowym w Krakowie zainaugurowany został cykl wykładów i imprez artystycznych pt. „Na tropach Europy”, który na życzenie publiczności kontynuowano w roku 2004 i 2005. Za edycję w roku 2003 Muzeum Narodowe w Krakowie otrzymało II Nagrodę w konkursie Wydarzenie Muzealne Roku „Sybilla 2003” w kategorii Programy Edukacyjne, Oświatowo-Wychowawcze i Promocyjne.

Program od początku został otoczony opieką przez PKO Bank Polski, a w związku ze sposobem realizacji tej opieki stanowi bardzo dobry przykład współczesnego mecenatu sprawowanego nad działaniem instytucji kultury wysokiej – muzeum.

Główną ideą programu jest przedstawienie Polski jako ważnego kraju europejskiego, posiadającego od wieków żywe związki z innymi państwami tego rejonu świata, mającego bogatą kulturę, a jednocześnie otwartego na kulturę i sztukę innych narodów, czego „śladami” są zgromadzone w zbiorach Muzeum Narodowego zabytki, reprezentujące sztukę praktycznie wszystkich narodów Europy.

To wielkie bogactwo dzieł sztuki i pamiątek, przywołujących myśli o zdarzeniach, ludziach i ideach, sprawia, że muzeum ma wyjątkowe możliwości służenia społeczeństwu: niosąc wiedzę, świadomość doświadczeń i piękno czerpane z dokonań poprzednich pokoleń.

Uczestniczący w programie kustosze, pracownicy naukowcy wyższych uczelni, a także aktorzy i muzycy „ożywiają” pamiątki będące świadkami dziejów ludzi i narodów – pozwalając im niejako przemówić. W ten sposób udaje się dotknąć tego, co niematerialne i niedotykane, a stanowiące punkt odniesienia dla naszej kultury, tak narodowej, polskiej, jak i europejskiej.

W projekcie „Na tropach Europy” podkreślana jest rola muzeum jako ogniska, w którym skupiają się wątki wszelkiej aktywności człowieka, udokumentowanej w postaci dzieł sztuki i pamiątek. Stwarza to niepowtarzalną możliwość poznawania szeroko rozumianej kultury, gdzie zabytek – świadek minionych wydarzeń – stanowi punkt wyjścia do refleksji także natury ogólnej, dającej przegląd wielu dziedzin, bez sztywnego zasztywnienia i ograniczenia się do informacji podstawowej, najściślej z dziełem związanej. Tak szerokie omawianie dzieł służy możliwie najpełniejszemu skorzystaniu z obecności danego muzealium, umożliwia spojrzenie na kwestię różnych dziedzin aktywności człowieka jako całość.

Oddając bowiem całą sprawiedliwość analizie, ograniczenie rozważań wyłącznie do niej, choć niewątpliwie bezpieczniejsze dla badacza, mija się z celem jej prowadzenia.

Ważną rolę w tym aspekcie programu odgrywała także idea jak najszerzego włączania do pokazów i wystaw cyklu obiektów spoza stałej ekspozycji muzealnej. Stopniowe odkrywanie przed widzami bogactwa zbiorów, podobnie jak wskazywanie możliwych do wyprowadzenia wątków od dzieł pozornie znanych ze stałej ekspozycji, lecz przedstawionych w innym kontekście, stwarzało możliwość ciągłego odkrywania historii w żywej, przemawiającej do widza ekspozycji muzealnej.

Jednym z celów projektu było także pozyskiwanie środków na konserwację muzealiów. Cel ten realizowano, eksponując w ramach cyklu dzieła wymagające konserwacji, wraz z apelem o pomoc w finansowaniu prac konserwatorskich z nimi związanych. Działanie takie, oprócz pozyskania środków, miało również zwrócić uwagę społeczną na potrzeby związane z tym aspektem działalności muzealnej, jakim jest przechowywanie i ochrona zbiorów. Uczynienie punktem centralnym wieczoru dzieła wymagającego konserwacji miało budzić poczucie wspólnej odpowiedzialności za posiadane dziedzictwo kulturowe, za to, aby w możliwie najlepszym stanie przechować je dla przyszłych pokoleń.

W roku 2003 cel ten został zrealizowany. Pozyskano pełne finansowanie konserwacji pochodzącej z Muzeum Książąt Czartoryskich kopii fresku *Sąd Ostateczny* Michała Anioła. Jest to stara, pochodząca z końca XVIII lub początków XIX wieku, wierna kopia watykańskiego fresku. Obraz został pierwszy raz udostępniony publiczności przed konserwacją 4 czerwca 2003 roku, w czasie spotkania „Wieczór Włoski II – Spotkanie w Kaplicy Sykstyńskiej”. W odpowiedzi na apel, potrzebnej pomocy finansowej na przeprowadzenie koniecznych zabiegów konserwatorskich udzielił – przekazując na ten cel darowiznę – PKO Bank Polski, który, jak już wspomniano, jest mecenasem całego programu „Na tropach Europy”. Po konserwacji obraz został przedstawiony publiczności w czasie uroczystego pokazu 9 marca 2005 roku.

Trudno przecenić pomoc udzielaną przez PKO Bank Polski wielu przedsięwzięciom przyczyniającym się do upowszechniania dóbr kultury, takim jak przykładowo obchody jubileuszu 200-lecia Muzeum Książąt Czartoryskich (będącego jednocześnie jubileuszem polskiego muzealnictwa) czy promocja i edukacja odwołująca się do posiadanych w polskich zbiorach skarbów kultury klasy światowej (Program „Lato z Damą” poświęcony arcydziełu Leonarda da Vinci, cykl wykładów oraz pokazów towarzyszących wystawie „Sztuka perska ze zbiorów polskich”).

W ramach cyklu „Na tropach Europy” od dnia inauguracji (11 kwietnia 2003) do 8 czerwca 2005 roku odbyło się łącznie 59 imprez, w tym 31 rozbudowanych o część artystyczną, w których wykładom towarzyszyły działania o charakterze parateatralnym oraz muzyka. Ponadto udostępniono publiczności 5 wystaw czasowych oraz zorganizowano 22 niewielkie pokazy muzealiów, które, z szerokim opisem eksponowanych obiektów, stanowiły także w niektórych przypadkach wzbogacenie oferty Muzeum na następujące po imprezie sobotę i niedzielę.

Oprócz przygotowanych w ramach cyklu pokazów i wystaw czasowych, na których eksponowano głównie muzealia spoza stałych ekspozycji, upowszechnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie, a szczególnie Muzeum Książąt Czartoryskich, prowadzone było także w formie dodatkowego wieczornego udostępniania określo-

nych części ekspozycji stałych Muzeum Książąt Czartoryskich, związanych tematycznie z programem wieczoru. Łącznie odbyło się 12 takich spotkań.

W ramach cyklu wysłuchano 108 wystąpień, w tym 97 wykładów kustoszy Muzeum Narodowego w Krakowie oraz zaproszonych do współpracy pracowników krakowskich i pozakrakovskich wyższych uczelni (Uniwersytetu Jagiellońskiego, krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, Politechniki Krakowskiej, Uniwersytetu Śląskiego, Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, Akademii Podlaskiej w Siedlcach), a także wykładowców związanych z Muzeum Historycznym Miasta Krakowa, Referatem ds. Integracji Europejskiej Urzędu Miasta Krakowa, Krakowskim Oddziałem Stowarzyszenia Architektów Polskich, Polską Akademią Nauk – oddziałami w Krakowie i w Warszawie.

W spotkaniach uczestniczyło bezpośrednio (oprócz osób, które udostępniły muzea-
lia ze swych działów lub udzielały konsultacji, nie występując bezpośrednio przed publicznością) 37 wykładowców i prelegentów oraz 40 muzyków i aktorów.

Frekwencja na kolejnych wieczorach wykazywała stałą tendencję wzrostową – szczególnie na spotkaniach o charakterze spektakli – i wyniosła średnio około 200 osób.

Program „Na tropach Europy” realizowany w Muzeum Książąt Czartoryskich, Oddziale Muzeum Narodowego w Krakowie, jest przykładem sytuacji, w której instytucja kultury pozyskała opiekę mecenasa opartą na zasadach wzajemnego zaufania i wspólnych działań dla dobra społeczeństwa. Mecenas, który, rozumiejąc misję instytucji kultury wysokiej, daje jej oprócz konkretnych środków finansowych także poczucie stabilizacji, tak potrzebnej w pracy twórczej i wszelkich działaniach koncepcyjnych.